

LÄÄNEKAARE POSTIPOISS

EV90

Nr. 214 sügis 2008

VES60

VANCOUVERI EESTI SELTSI JUHATUS 2008.a.
VES Executive Board

Esimees/President	Thomas Pajur 778 882-7109	Marie Kaul-Rahiman 604 946-4409
Abiesimees/ VP	Liisa Suurkask 604 728-7463	Olev Rumm 604 541-7860
Mäeotsa/Property	Arvo Marits 604 926-1141	Mike Muld 604 430-5056
Sekretär/Secretary	Brigid Soide 778 837-8498	Karin Muld 604 430-5056
Abisekr./Relief Sec.	Mae-Helena Mägila	Marni Fraser 604 926-7472
Laekur/Treasurer	Aarne Tork 604 535-2611	Valve Kaul 604 946-2691

Revisjonikomisjon/audit committee: Valdeko Weemes 604 731-3459,
Teas Tanner 604 929-4132, Milvi Puusepp 604 542-0668

V.E.S-i LIIKMEMAKSUD/ Membership dues

Family /Perekond	\$ 30.00
Single / Üksik	\$ 20.00
Pensioner/Pensionär	\$ 15.00

Vancouveri Eesti Seltsi liikmemakse võib saata posti teel, kirjutades tšeki: **Vancouver Estonian Society** nimele ja saata aadressil: 6520 Oak Street, Vancouver, B.C., V6P 3Z2. Liikmemakse saab ka tasuda iga juhatuse liikmele kelle nimed ja telefoninumbrid on lisatud ülal ning Seltsi raamatukogus pühapäeviti ja pensionäride koosolekute ajal. Postipoiss jagatakse Seltsi liikmetele „Meie Kodus” ja käsiposti abil. Kui soovite posti teel saada, palun lisada **\$5.00** aastas posti kulude katteks.

LÄÄNEKAARE POSTIPOISS	Nr. 3 - 2008 (214)
www.vesbc.com	10.09. 2008.a. Trükiarv 300

VÄLJAANDJA
Publisher

Vancouveri Eesti Selts
6520 Oak Street,
Vancouver, B.C.,
Canada V6P 3Z2

TOIMETAJA
Editor

Vello Püss
13491 Marine Drive
Surrey, B.C., Canada V4A 1G1
tel. 604 542-0223
faks 604 542-0240
E-mail: vello@istar.ca

KAAS
Cover

Desolation Sound, B.C.

“MEIE KODU” TELEFON 604 263-4783
Eesti Vabariigi aukonsul Harry Jaako 604 683-3000

Läänekaare Postipoiss palub saata kaastööd igal alal kas toimetaja või seltsi aadressile. Kõik kaastööd on teretulnud aga toimetaja juhib tähelepanu, et ruumi puuduse või muu põhjuse pärast tuleb vahelt kirjatöid kärpida, ja et iga artikkel peab olema varustatud saatja nimega.

Anonüümseid artikleid Postipoiss ei avalda!

Läänekaare Postipoisis avaldatud artiklid ei tarvitse kajastada toimetaja ega Vancouveri Eesti Seltsi vaateid.

Läänekaare Postipoiss is published by the Vancouver Estonian Society for distribution to its membership. Articles that may be of interest to Estonians in British Columbia may be submitted to either of the above addresses or by e-mail. Please note that the editor reserves the right to accept, edit or reject any written works. Published articles do not necessarily reflect the views of the editor or the executive board of the VES. Anonymous submissions will not be considered.

Vabariigi President Tallinna Lauluväljakul
 ööl vastu 20. augustit 2008 suurkontserdil
“Märkamisaeg”
 20.08.2008

Head inimesed siin lauluväljakul ja kõigis Eesti kodudes!

Vaadake ringi, me oleme kõik siin, KÕIK!

Kakskümmend aastat tagasi tõusis Eesti rahvas üles hirmu, alistumise ja alanduste vastu. Rahva vabaduseihast sai sadade tuhandete ühine hüüd ja ühine laul. Meie vaim sai vabaks. Pool sajandit küürus olnud selg löödi sirgu.

Ühisest laulust ja igatsusest sai mõtestatud tegevus vabaduse nimel.

Me võitsime ja tegime Eesti taas riigiks.

Eesti oskab võita ja meie inimesed oskavad võita. Olgem selle üle uhked nagu oleme täna uhked maailma parima Gerd Kanteri olümpiakulla üle. See on võimas.

Tänase öölaulupeo nimeks on „Märkamisaeg“ ja meid kõiki palutakse endalt küsida – millal Sa viimati märkasid, et Eesti on vaba?

See küsimus oleks tabanud naelapead veel kaks nädalat tagasi. Sest paljudki meist olid hakanud kõike ümbritsevat – meie oma riiki, meie vabadust, meie vankumatuid õigusi – pidama millekski täiesti iseenesestmõistetavaks.

Aga nüüd, pärast kümme päeva õõvastavaid uudiseid ja pilte Gruusiast, saame me taas hästi aru, et vabadus EI OLE iseenesestmõistetav. Vabadus pole lihtne sõna või deklaratsioon, mille üle võib lubada üleolekut või muigamist.

Vabadus – nii riigi kui inimeste vabadus – vajab hoidmist ja kaitsmist iga päev. Vabadus ootab meilt maailma sündmuste märkamist. Ta ootab, et me näeksime endid selle keerulise ja muutuva maailma osana.

See tähendab, et meil tuleb tegelda olulisega ja mitte lasta end eksitada ebaolulisest. Et püsiks inimeste vabadus, peame märkama enda kaasteelisi. “Kuidas sul läheb?” “Kas ma saan sinu heaks midagi teha?” Need hoolivad, igapäevased küsimused kõlgu sagedamini kui seni.

Hea Eesti rahvas.

Õigus on neil, kes tänavad Eesti vabaduse eest meie endi usku, ühtsust, meie arukust ja sihikindlust. Aga me peame tänama ka oma toetajaid kõikjal maailmas. Eesti vabaduse taastamine õpetas meile sõpruse ja märkamise tähtsust.

Täna, täpselt nelikümmend aastat tagasi, 20. augustil 1968, jäi Tšehhoslovakkia üksinda, kui võõrad tankid sõitsid Prahasse.

Täna, nelikümmend aastat hiljem, ei jätnud me Gruusiast üksinda ja rahvusvaheline surve sunnib võõrad tankid sealt lahkuma ükskord niikuinii.

Ei ole üksi ükski maa, võime taas uhkusega öelda. Aga ainult siis, kui meil on julgust oma sõprade kaitseks välja astuda.

Armas rahvas.

Me tahame, et Eesti riik jääks püsima. Me saame sellega hakkama. Me oleme tugevad, kui hoiame ühte. Me saame sellega hakkama, kui me hoidume vigadest. Esiteks, me peame alati enda suhtes ausaks jääma.

Teiseks, me ei tohi ise ennast petta tühjade lubadustega. Olgu need lubadused kui kaunid tahes. Ja kolmandaks, me ei tohi arvata, nagu elaksime muretus ja lõplikult turvalises maailmas.

Kui me neid kolme viga väldime, siis pole Eestil vaja oma tulevikku karta ega oma sammude puhul kõhelda.

Vastupidi: me usume oma tulevikku. Me usume iseendasse. Me hoolime inimestest, kes siin elavad.

Me armastame Eestit.

Me usume vabadusse.

Elagu Eesti!

14. juunil 1941 Tartus

(ettekantud EKÜK korraldatud küüditatute mälestamisel 15.06.2008 "Meie Kodus")

Dr. Juta Kitchingu soovil katsun meenutada 1941 a. 14. juunit minu töökohta juures.

Olen üleskasvanud Tartus, esimene ja ka viimane töökoht Eestis oli –Eesti riigipangas- Eesti Pank, Tartu osakond. Emal oli juba tüki aega 3 keskmise suurusega kohvert pakitud – minule, minu õele ja iseendale. Kõneldi palju inimeste küüditamistest, mis pidi toimuma varasel hommikutundidel.

Mida meie kohvrid sisaldasid? See jäi mul igavesti emalt küsimata. Selles olen kindel, et seal paksemaid ega soojemaid esemeid ei olnud, selleks olid kohvrid liiga väikesed. Kindlasti ei olnud ka toitu, kuigi 100 kg. suhkrut ja teine sama palju soola, olid seina ja ahju vahel varjul.

Oli 13. juuni, kui pangas päevatöö lõppes ja koduteele asusin märkasin, et üle tänava suurel muruplatsil oli palju tühje veoautosid. Muruplatsil ei kasvanud ühtegi puud ega põõsast, sinna kavatseti Kalevipoja sammast püstitada.

Märkasin, et ka tänavatel oli rohkesti veoautosid liikumas.

14. juuni hommik oli haruldaselt päikesepaisteline ja soe. Kuna elasime Toomemäe jalal kus palju linde, ka linnud siristasid rõõmsalt ilusa päeva üle. Kuigi oli tööleminku aeg, liikus inimesi väga vähe tänavatel. Suur osa äride uksi olid suletud. Tavaliselt sellise sooja ilmaga olid äriüksed ikka avali. Puudus ju tol ajal õhujahutus.

Jõudes panga juurde, nägin kohe et muruplatsilt olid veoautod kõik kadunud. Sisenedes panka ja panga uksehoidjat tervitades, sain vaevalt kuulda mühkamise osaliseks. Kõikjal vaikus. Jõudes panga operatsioonisaali oli ainult paar naisametniku kohal, 2 panga kassapidajat ja üks Riigikassa osakonna ametnik, Tasapisi jõudsid kõik ametnikud tööle ja siis selgus, et mõned tunnid varem oli meie panga direktor koos perekonnaga küüditatud. Samuti kõik osakondade juhatajad. Küüditati ka üks meie naisametnik, kes oli kunagise riigivanema ja tollekordse Eesti Panga presitendi sugulane ja suur Naiskodukaitse tegelane. Kõigi meie pangast küüditate süüks oli – **KAITSELIITLUS – reeturid!**

Mu süda tardus, ei osanud isegi palvetada.

Nende pealekaebajaks osutus üks meie endi kaastööline, kelle palavaks sooviks oli saada meie panga direktoriks. Kui ta oleks ainult direktori hävitanud, oleks mõni osakonnajuhatajadest võinud saada direktori asendajaks. Ta saatis surma ka oma kaastöölise, kellega töötas aastaid ühise töölauda taga.

Vaene mees ei jõudnud aga oma unistuste tippu. Saksased hävitasid kõik ta lootused! Ta ei saanud mitte kordagi istuda direktori kabinetis, ega ka direktori toolil.

Nägin kui ta viidi töö juurest minema kahe Omakaitsemehe vahel. Käed raudus, näost valge kui kriit, tervest kehast värisedes.

Ta lasti maha mõni nädal hiljem, juutide surnuaias ja samas aeti ka mulda.

See kurjus sai oma teenitud palga – nii ütles rahvasuu
Võib olla? - Võib olla mitte!

Aga see kõik ei maksa kinni küüditute hinge – ja füüsilisi kannatusi.

Täna, kõigile küüditatuile mõeldes, palume -Armas Jumal hoia meie armast Eestimaad – palves paneme kokku endi käed!

Vabadussõja Pöörde lahingud

Kaua, kaua aega tagasi, Vabadussõjas algasid Pöörde lahingud 4-6 jan.1919. Detsembri lõpul oli Vabadussõja rinde seis Kolga lahest (~50 km idapool Tallinnat), Tapa, Põltsamaa, Kärevere, Tartu ja Valga. Ala rindejoonest idapool olei vaenlase käes. Nüüd algas tagasi võtmine.

Kevad 2005. Läänekaare Postipoisi Vabariigi aastapäeva kõnes kirjutab Laine Pütsep:

"Peale Tapa äravõtmist seisis auruall olev soomusrong Tapa raudteejaamas ja selle ohvitserid pidasid veduri juures nõu, mida järgmisena ette võtta. Tehti ka mõned pitsid. Siis, järsku, keegi tegi ettepaneku, et läheme ja võtame Tartu ära! Jaan Unt, kes oli tol korral kuperjanovlaste päälük, oli ka arvanud, et teeme seal pisut lamenti ja küll me siis punased Tartust välja peksame. Nii toimitigi. Kuperjanovlased olid rongil ja äkilise üllatusriinakuuga oli peagi Tartu ära võetud. Siis alles tuli käsk Ülemjuhatajalt Tartu äravõtmiseks. Talle olevat muheledes vastatud, et Tartu juba meie käes!"

Leitnant Jaan Unt andis 21. detsembri 1918, hommikul vara Tartu rajooni koondunud vägedele käsu taandumiseks. Väed liikusid põhja poole, Tartust Tapa poole, kus sisemaa oli kaitsmata. Narva poolt oli vaenlaste edasitung seisma pandud Tapa juures. Neid tagasi ajada oli aga võimatu kuni sillad Narva poole said parandatud. Soomusrongid seisis auru-all Tapa juures.

2.polk ühes Tartu linna ja maakonna-kaitseliidu osadega taandusid üle Kärevere, Laeva, ja Puurmani mõisa. Nendest sai hiljem ametlikult Kuperjanovi Partisanid. Arhiivis on kirjas 32 meest, kellest 8 olid ohvitserid. Vooi taga oli 10-12 rege. Vooi taga käis polkovnik Kuperjanov 10 relvastatud sõduriga vooi kaitseks.

Samal ööl rääkis polk. Kuperjanov Jaan Unt'ile, et tal on kavatsus partisanid salk moodustada.

Voor jõudis öösel pimedas Puurmani mõisa, mis on rohkem loss kui mõis. Olles öö, olid ukсед kõik lukus.Lõpuks suudeti selgeks teha, et tegemist on eesti sõjameestega. Ohvitserid võtsid toad teisel korral. Sõdurid said suure saali ja söögitoa. Õled toodi tuppa magamiseks, mis päevaks kokku kraabiti seinad äärde.

Alice, Kuperjanovi naine, oli polk. **Jaan Undi** naisega sööki muretsemas, Lõpuks leiti suur katel pesuköögist ja esimene söök oli tangu pudru. (Küllap oli soolaseid heeringaid.) Õhtuks tapeti mõisa laudast siga ja nii oli esialgu lahendus liha murele.

Esimene päeva käskkiri oli, et sõdurid peavad iga silmapilk olema võitlusvalmis. Vahid pandi välja 4 meest vahtkonnas. Kuulutati välja ka vajaliku vara nagu vildid ja talve riided rekvideerimiseks, mida oli hädasti tarvis.Usaldavate sõdurite arv oli teel Puurmani kasvanud. Side pidi hoidma staabiga Põltsamaal. Telefonikaabli puudusel pidi iga päev hobuse ja saaniga sinna sõitma..

Oli jõululapäev. Kantseleis oli kaetud jõululaud. See oli esimene kord kui Kuperjanov oli lubanud pudeli viina lahti teha. Kell üks öösel lõpetati koosviibimine ja enne kahte jäi loss vaikseks. Korraga koputati polk. Kuperjanovi toa uksele. Uksel seisis Põltsamaalt tagasijõudnud käskjalg. Näost kohkunud ja kahvatu, tõi ta Põltsamaalt halva uudise polgu staabist: iga silmapilk on vaenlast oodata Jõgevalt. Polk valmistavat Põltsamaalt taandumiseks. Seda teatanud hakkas käskjalg kohe tagasi sõitma. Teateid üle kontrollida ei olnud võimalik.

Küsimus oli kes jõuab enne Põltsamaale. Kui partisanid, siis saab olukorda päästa. Kiiruga rakendati hobused ja kell viis esimese püha hommikul mindi kiirustades teele. Ühes külas trehvati 2. polgu ratsakommando patrulli ja nemad ei teadnud taganemis vajadusest midagi. Annikveres (enne Põltsamaad), jäeti voor ja sõdurid puhkama, samal ajal oli võimalik olukorda rohkem kontrollida ja sauna minna, et võidujooksvatest putukatest lahti saab.

Vana-aasta õhtul Annikveres.

Polk. Kuperjanov paari ohvitseriga ratsutasid Põltsamaa alevisse asju järele uurima. Oli olnud valehäire. Alice ja Julius Kuperjanov, puhkepausi kasutades, läksid Turu tallu tuttavate juurde, kus neid lahkelt vastu võeti. Varsti pärast seda pandi paika telefoni traat.

Detsembri alguses vallutasid vaenlased Saduküla, sealt oli otsetee Pikknurme ja otsetee Põltsamaalt Tartusse. Selle ohu vältimiseks viis Ltn. Kuperjanov partisanid Puurmanist Pikknurme kõrtsi juurde (kui võimalik pikemaks ajaks).